

ÜLKER

Her çeşidinde ayrı bir lezzet

ÜLKER ÇİKOLATA'ları ve tüm BİSKÜVİ çeşitleri TSE belgelidir.

Davutpaşa Cad. No: 20 TOPKAPI İSTANBUL Tel: (1) 567 68 00 (20 Hat) Telex: 22985 ugst tr. Fax: (1) 577 76 28

Türk Edebiyatı

AYLIK FİKİR VE SANAT DERGİSİ

YIL: 23 OCAK 1995 SAYI: 255

60.000 TL (KDV DAHİL)

خواجہ مرحوم مجلہ سنک چوققاری ایله

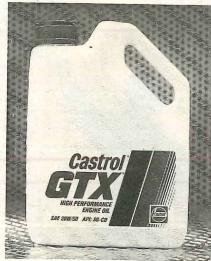
NASREDDİN HOCA ANIT SAYISI

Castrol'le motorlar daima "0" km.

40'lı yılların sonlarından 90'lara kadar
kimbilir kaç devir görmüş, her devrin içinden,
değişen teknolojinin tünelinden
geçerek bugünlere kadar gelmeyi
başarmış; yollarda "yeni kalan" bir
klasik!... "Meraklı" sahibinin ilk göz
ağrısı, değişmez sevgilisi. Güneşte
yalnız nikelajları değil, yaptığı
onca kilometreye karşın dayanan,
güçlü ve atak kalmayı başaran
motoru da parlıyor. Piston, gömlek, segman;

hepsi pırıl pırıl. Bu kırk yılı aşkın muhteşem
korumanın arkasında bilinçli bir bakım ve
akıllı bir seçim var: Devri ve
performansı ne olursa olsun, her
motora muhteşem koruma sağlayan
Castrol... Castrol, aracınızı korur,
motorunuzun yıpranma payını
sıfırlayarak ömrüne ömür katar.
Bugünün yollarının "eski
efsaneleri", uzun ömürlerini bir
başka efsane markaya borçlu... Castrol'e.

Kapak: Ahmet Yakupoğlu'ndan Nasreddin Hoca minyatürü.

Türk Edebiyatı Vakfı
İktisadi İşletmesi Adına Sahibi
AHMET KABAKLI

Yazışleri Müdürü
GAZİ ALTUN

İdare Yeri:
TÜRK EDEBİYATI VAKFI
Divanyolu Cad. 14
34400 Sultanahmet/İstanbul
Tel: 527 50 32-526 16 15
Belgeçer (faks): 513 77 49

Yazışma Adresi:
P.K.2 Sirkeci/İstanbul

Dizgi ve sayfa düzeni
BÜLENT ILGAZ

Baskı ve Cilt:
FLAŞ MATBAACILIK
Sanayii Baskı ve Tic. Ltd. Şti.
518 10 00

Dağıtım
YAY-SAT

Türk Edebiyatı 28 Ocak 1995 Tarih ve
2181 Sayılı Tebliğler dergisinde öğrenciler
ve ilgililere tavsiye edilmiştir.

Gönderilen yazılar basılma basılmasın
iade edilmez.

Dergiye gönderilecek yazılar aralıkli,
daktilo edilmiş olmalıdır.

Üst Yazı Kurulu dergiye girecek yazılarda
tözüm gördüğü değişiklikleri yapar.

Fiyatı
60.000 TL (KDV DAHİLDİR)

Abone şartları
Yurt içi (yıllık): 650.000 TL
(Öğrenci ve öğretmen.) 1600.000 TL
Türk Edebiyatı Vakfı,
Posta Çeki Hesap No: 124-540

Yurt dışı (yıllık): 60 DM veya 40 \$

Yurt dışındaki okuyucularımız abone belde-
lerini TC Ziraat Bankası, İstanbul-Çağaloğlu
Şubesi, Türk Edebiyatı Vakfı İktisadi İş-
letmesi 79-4 nolu DM veya 87-4 nolu \$
VDS, döviz hesabına yatırmalıdır.

6 aylık abone ücreti yıllık ücretin yarısı kadardır

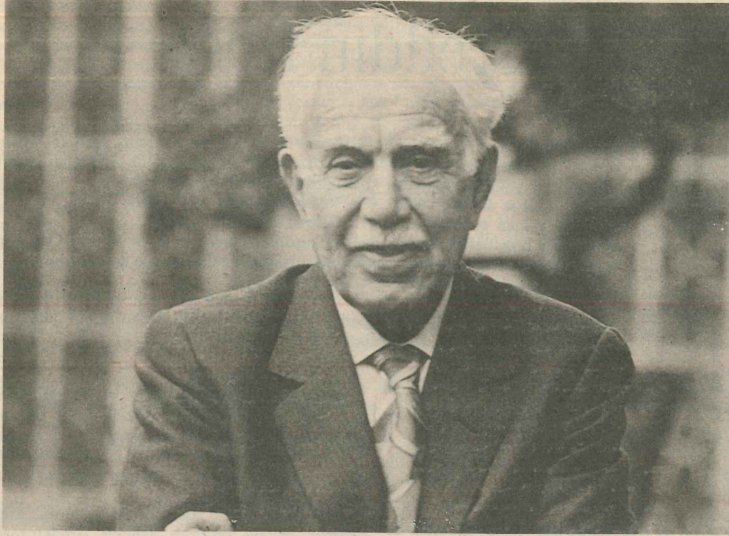
TÜRK EDEBİYATI

Türk Edebiyatı

YIL: 23 SAYI: 255 OCAK 1995

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 059-55/1

- 3**
"Mizahta Alp-eren: Hoca Rahmetullah"
AHMET KABAKLI
- 8**
Nasreddin Hoca
MUSTAFA KUTLU
- 11**
Komik İtaatsizlik
AHMET TURAN ALKAN
- 13**
Nasreddin Hocamızın Türk
Dünyasındaki arkadaşları
SAİM SAKAĞLU
- 16**
Görüntüler ve Görüşler
HASAN HÜSREV
- 17**
Nasreddin Hoca ve Kolektif Alt Şuur
AYHAN SONGAR
- 18**
Nasreddin Hoca'dan İktibaslar
ve Hoca'nın Ahlakçılığı
MUSTAFA TATCI
- 20**
Nasreddin Hocadan Seçmeler
GÜRBÜZ AZAK
- 21**
M. Fuad Köprülü'nün
"Nasreddin Hoca" Adlı Eseri Üzerine
A. FUAT BILKAN
- 23**
Letâyif-Nâmeler ve Nasreddin Hoca
MEHMET ÇAVUŞOĞLU
- 25**
Nasreddin Hoca: Bir "mizah üstâdı" mı
yoksa dünya çapında bir "hümerist" mi?
NEJAT MUALLIMOĞLU
- 29**
Azerbaycan Matbuatında Molla Nasreddin
Dergisi ve Celil Memmetkuluzade
YUSUF GEDİKLİ
- 33**
Nasreddin Hoca ve Biz
ARIF NİHAT ASYA
- 35**
Resimlerde Nasreddin Hoca
MALİK AKSEL
- 37**
Minyatürlerle Nasreddin Hoca
AHMET YAKUBOĞLU
- 52**
Sen Sağ, Ben Selâmet!
SUZAN ÇATALOLUK LÖLECI
- 53**
Saltuknâme'de Hoca
Orhan Veli Kanık'tan Damda Şiiri
- 54**
Nasreddin Hoca...
CANAN ULUKÖK
- 55**
Köprülü'de Nasreddin Hoca
SÜREYYA ÖZAVAR
- 57**
Nasrattın Hoca
HALİL KARABULUT
- 58**
Nasreddin Hoca
ERLATUN CEM GÖNEY
- 60**
Fıkralarda Hoca'nın Kişiliği
ve
Türk Dünyasında Nasreddin Hoca
GÜLAY GÖNGÖL
- 64**
Hocamız ve Kumaz Petre
NİYAZI HÜSEYİN BAHTIYAR
- 65**
Mevlâna - Nasreddin Hoca
ABDOLBAKI GÖLPINARLI
- 67**
Nasreddin Hoca ve Eşeği
HALİDE EDİB ADIVAR
- 69**
Halistin Kukul'un Hoca Fıkraları
ALİ KAYIKÇI
- 70**
Hoca ile Eulenspiegel
Almanya'da buluştular!
G. TARIMAN CENİKOĞLU
- 71**
Nasreddin Hoca Gurbette
MUSTAFA MIYASOĞLU
- 72**
Eşeğin Sözü
FIRAT KIZILTUĞ
- 73**
Nasreddin Hoca üzerine üç eser
BEYZA GÖKALP
- 75**
Babadan Oğula Nasreddin Hoca
TAHSİN GÜLEN
- 76**
Orhan Şaik Gökıyay Bölümü
- 77**
Son Büyük Hoca da gitti
Prof. Dr. BİROL EMİL
- 82**
Önsöz Yahut Son Söz
ORHAN ŞAİK GÖKYAY
- 83**
Orhan Şaik Gökıyay'a Mersiye
BAHAETTİN KARAKOÇ
- 84**
Orhan Şaik Gökıyay'ın Kişiliği ve Hocalığı
Prof. Dr. GÜNAY KUT
- 86**
Bu Vatan Kimin?
MUHSİN KARABAY

(1902 - 1994)

Bu Vatan Kimin?

Bu vatan toprağın kara bağrında
Sıradaglar gibi duranlarıdır,
Bir tarih boyunca onun uğrunda
Kendini tarihe verenlerindir...

Tutuşup, kül olan ocaklarından.
Şahlanup kan akan ırmaklarından.
Hudutlarda gazâ bayraklarından
Alnına ışıklar vuranlarıdır...

Ardına bakmadan yollara düşen,
Şimşek olup çakan sel olup çoşan,
Huduttan hududa yol bulup koşan,
Cepheden cepheyi soranlarıdır...

İleri atılıp sellercesine.
Göğsünden vurulup tam ercesine,
Bir gül bahçesine girercesine
Şu kara toprağa girenlerindir...

Tarihin dilinden düşmez bu destan,
Nehirler gazidir, dağlar kahraman,
Her taşı bir yakut olan bu vatan
Can verme sırrına erenlerindir...

Gökyay'ım ne desen ziyade değil,
Bu sevgi bir kuru ifade değil,
Sencileyin hasmı rüyada değil,
Topun namlusundan görenlerindir...

Son Büyük Hoca da gitti

-Orhan Şaik Gökyay-

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 059-55/1

B

enim neslimin son büyük hocasını kaybettik. Üniversite mezuniyet tezimin çalışmaları da dahil olmak üzere, kendisinden her zaman çok şeyler öğrendiğim Orhan Şaik GÖKYAY öldü. Gerçi dün haberi alır almaz hemen kaleme sarıldım. Fakat olmadı. Hocama dair düşüncelerim ve hatıralarım beni gitgide acı veren bir derinliğe doğru çekti. Onlara sarıldıkça tam kırk yıl öncesinden başlayan bir maziden bugüne çıkamadım. Kalem durdu. Sonra hatırladım. Dört yıl önce Prof.

olursa olsun, onların ölümünü takip eden günlerde eserlerine kapanır, bu ebedî dünyaları içinde kendime sığınaklar ararım. Benim günlük hayatın dağdağasından kurtulduğum şehrin de nihayetsiz vehmini veren uyku ve sükunete kavuştuğu gece yarısı sonraları onlarla da başbaşa olmak bende bir çeşit "İstiğrak" halidir.

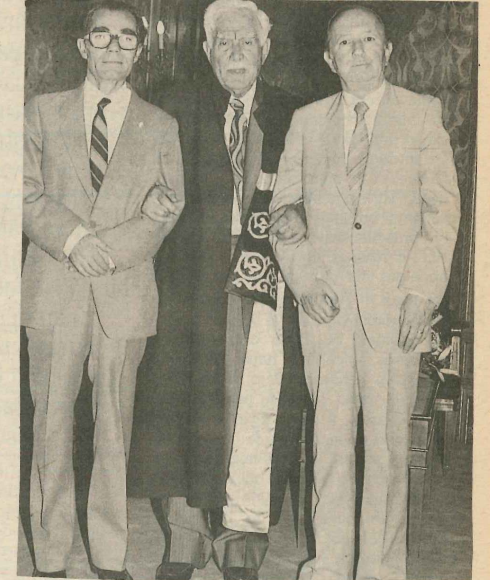
Bu defa da öyle yaptım. "Bu Vatan Kimin" isimli şiir kitabınızı okurken bir

Dr. Günay KUT'un kitabı için bir yazı yazmıştım. Onu tekrar okudum. Galiba söyleyeceğim pek çok şeyi orada yazmışım. "Türk Edebiyatı"na o makaleyi gönderiyorum.

Bu vesileyle önce gençlere, sonra da yaşlılarıma bir tavsiyem olacak: Sevdikleri büyüklerini mümkünse yirmidört saatte bir ziyaret etsinler. Ben sevgili Hocam'ın İzmir'den dönüşünden beri ziyaretine gitmeyi hep düşündüm. Fakat her defasında "Bugün, yarın" diyerek ziyaretimi erteledim. Nasıl olsa yine görüşecektik. Çünkü hocam, 92 yaşına rağmen, asırlık bir çınar gibi hâlâ göğe ser çekiyor ve çekmeye devam edecekti. Prof. Dr. Zeynep Kerem'in telefonu beni de "ebediyet rüyası"ndan uyandırdı.

Şaşkınlığıma kaşınan ızdırıp, vicdan azabı ve pişmanlık içinde kahrolduğumu hiç çekinmeden söyleyeceğim. Gençlere ve yaşlılarıma tavsiyem biraz da bunun içindir. Onlar bu kahredici ruh halini yaşamamaları için diyor.

Ah, Sevgili Hocam! Ne olurdu, son bir defa elinizi öpebilseydim ve hele o tadına doyum olmaz sohbetlerinizden son bir defa yine zevk ve feyz alsaydım. Fakat heyhat! Bununla beraber artık hatıralarınız ve eserleriniz var. Hep yaparım. Sevdığım hocalarımla ölümü benim için ne kadar telâfissiz ve teselsiz

Prof. Dr. Necmettin Hacıoğlu,
Orhan Şaik Gökyay, Prof. Dr. Birol Emil

verde, şaşkınlığım o derecede ki, a-deta donup kaldım. "Arkamdan Ağlayanlara" şiiriniz... Sız ki, ölümün değil şiirini yazmak, adını bile anmazdınız. Evinizde ve çevrenizde bu kelimenin

telâffuzunu yasaklamıştınız. Böyle bir şiiriniz olduğunu bilmiyordum.

Evet, haklısınız. Nasıl oldu, biz de anlayamadık:

*Sizden ayrılrken ağlayamadım
Gözlerim kurudu bir pınar gibi
Nasıl oldu ben de anlayamadım
Bu ayrırlıkta bir düğüm var gibi.*

.....
Susun, göz yaşınız boşa akmasın,
Benim de gözümde hasret eridi.

Ve son mısra:

Yalnız unutulmayayım, ah unutulmayayım...

Unutulmak... Sizin unutulmanız...
Hiç mümkün müdür Sevgili Hocam?..

Şimdi düşünüyorum:

İlmini, kültürünü, şairliğini bir an unutsak bile 1922-1994 arasında Türkiye'de yetişen kaç nesle hocalık yapmış bir insan büyük hoca değilse, kimdir büyük hoca? Gerçi eskiden üniversitelerimizde bu sıfatı verdiğimiz hocalar vardı. Onların nesli aradan çekilince üniversite bu boşluğu bir daha doldurmadı. Üstelik onlar Profesör ve Ordinarı Profesör idiler. Orhan Şaik GÖKYAY ise üniversite dışında olmasına rağmen, profesör öğrencilerinin daima muhtaç oldukları bir büyük hocaydı. Böyle bir hocanın asıl vasfı odur ki, sınıfa girdiği ilk günden son anına kadar öğrencilerine ve isteyen herkese verebileceği herşeyi verir. Bu yetiştiriciliğin sınıf içinde ve dışında, yetmişbeş yıl sürdüğü düşünülürse Orhan Şaik GÖKYAY'ın yalnız Türk Edebiyatında değil, Türk eğitimindeki emsalsiz yeri ve şimdi bıraktığı telâffüz boşluk daha iyi anlaşılacaktır. Prof. Dr. Günay KUT'a minnet duyuyorum. 1989'da hocamızı her yönüyle anlatan eseri o yayınladı. (1) Türk kültür ve edebiyatında bu görevi yapmak ve bu vefa borcunu ödemek, bu iftihar ona nasib oldu. Orada, hocamızın hayat hikâyesini okuyanlar kendisinin ve o neslin hangi "hâilevî- trajik" şartlarda yetiştiğini anlayacaklardır. II. Meşrutiyet'le iktidara gelenlerin en fecî şartlarda yitkildikleri bir imparatorluğun ve I. Dünya Savaşı ile Millî Mücadele yıllarının bütün ızdırabını hocam yaşamıştı. Vatandaşın ne olduğunu o ve onun nesli biliyordu. Bu itibarla Orhan Şaik GÖKYAY'ın "Bu Vatan Kimin" şiiri bir şairin fantezisi değildi.

Yıllarca çekilen millî ıztıraplardan doğmuş hakikî ve samimî bir vatan edebiyatı eseridir.

.....

Mektup gitsin, ben kalayım, sitemdir.

*Sular mıdır bir hoş dille konuşan,
Akşam olup hayallere karışan,
Elâleme şen görünür dört köşem,
Bilen bilir yıkık yerim neremdir.*
(İçlenme)

Beni koyup giden cefacı dilber,

du. "Havas için edebiyat yapmak kadar abes bir şey yoktur" demesine rağmen dili yine devrin icabı olarak, "avam-halk" dili değildi. Orhan Şaik GÖKYAY, hemen her konuşmasında, "Ben hakikî Türkçeyi halkın ağzından öğrendim ve Türkçenin zenginliğini, binbir nüansını halk arasında keşfettim" derdi. Tarz ve eda olarak umumiyetle halk şiirimizi benimsemesinin sebebi de galiba budur:

*Hey akar sulara attım kendimi,
Köpüre köpüre yıktım bendimi,
Bir hoş olur gönül sıla dendi mi,
Sular gider, ben kalırım çok demdir.*

*Bir kâğıttan kayık yaptım yüzdürdüm,
Kenarına selâm sabah dizdirdim.
Yana köyne sana mektup yazdırdım,*

II. Meşrutiyet'le

İktidara gelenlerin en fecî şartlarda yitkildikleri bir imparatorluğun ve I. Dünya Savaşı ile Millî Mücadele yıllarının bütün ıztırabını hocam yaşamıştı. Vatandaşın ne olduğunu o ve onun nesli biliyordu. Bu itibarla Orhan Şaik GÖKYAY'ın "Bu Vatan Kimin" şiiri bir şairin fantezisi değildi. Yıllarca çekilen millî ıztıraplardan doğmuş hakikî ve samimî bir vatan edebiyatı eseridir.

*Koyduğum yerlerde duramıyorum;
Beni de alsaydın n'olur beraber,
Derdimi kimseye veremiyorum.
Çıksam şu dağların yücelerine,
Eş olsam gurbetin gecelerine,
İmrenir dururum nicelerine,
Bir ben mi murada eremiyorum?*

*Akşam olur, kuşlar konar dallara,
Susamış yıldızlar iner göllere,
Güzeller dizilir ince yollara,
İçlerinde seni göremiyorum...*
(Gurbet)

Süleyman Nazif, Darülfünunda yapılan bir Abdülhak Hâmid gününde, bizzat "Şair-i âzam"ın karşısında kürsüye çıktığı zaman, konuşmasına şu cümleyle başlamıştı:

"Ben buraya ne Zât-ı azimü's-şânımızdan, ne de âsar-ı muhalledenizden (ebedî eserlerinizden) bahsetmeye değil, huzur-ı ebediyet-penâhınızda sücüd etmeye (secde etmeye) geldim."

Benim ne mizacım, ne de üslûbüm bu kadar ulvî, azametli ve ihtisâmlı bir hayranlığa uygundur. Fakat geçmiş nesiller ve kendi neslimin sükran ifadesi olarak, ben, hocaların hocası Orhan Şaik GÖKYAY'ın şimdi hakikaten vâkı "huzur-ı ebediyet-penâhında" rahmet ve mağfiret dileyişlerimden sonra, hürmetle, minnetle, muhabbetle ve meftûniyetle eğiliyorum.

(3 Aralık 1994, sabaha karşı 3.30)

HOCAM ORHAN ŞAIK GÖKYAY

Daha ilk derste, biz üç yeni Yüksek Öğretmen'li sanatkar jestlerini refakat ettiği harikulâde bir "intonation"la üremişti:

*Doğmuştu içimde ta derinden
Yıldızları mâi bir semânın.
Hazziyla harap idim edânın
Hâlâ mütehayyilim sadânın
Gönlümdede kalan akislerinden...*

Aradan otuz dört yıl geçti. Kulağımı bir müzik gibi hâlâ dolduran bu ses, bana şiir ezberleme ve okumanın nasıl üstün bir meziyet olduğunu, edebiyatta başka hiçbir şeyin insan sesi ve hafzasının yerine geçemeyeceğini öğretti.

Hocam Orhan Şaik Gökay, ilk dersinden sonra da zihinlerimizde, hafızalarımızda ve ruhlarmızdaki fetihlerine devam etti.

Yine Yüksek Öğretmen Okulu yıllarıma ait unutamadığım bir hatıram vardır. Bir Divan Şiiri gecesinde, Hocam, sahneyi dolduran heybeti ve bütün salonu nefessiz bırakan ses hakimiyeti ile

bazı şiirler okumuştum. İki tanesini hemen ertesi gün biz de ezberlemiştik: Rehayî'nin muhammesi ve Kanunî'nin meşhur gazeli... Eminim aynı hocayı bulsalar, bugünkü Üniversite Türk edebiyatı öğrencileri de aynı heyecanı duyacaklardır.

Rehayî'nin:

*Hiemen ağlayı geldim âleme, ağlayı gittim ben
San ol nülüferim kim suda bittim suda yittim ben*

Ve Kanunî'nin:

*Stanbûlum Karâmânüm diyâr-ı
milket-i Rûm'um
Bedehşanum u Kıpçakum u Bağdadum Horasanum*

beyitlerinin bulunduğu şiirler nasıl okunursa genç hafızalarda yer eder, bunu o gün ve başka günlerde Hocam'dan öğrenmiştik. Eski şiirimizi başka türlü sevdip benimsetmenin ikinci bir yolu bilmiyorum.

Fakat zamanla edebiyatın Hocamda nasıl bir bilgi, ilim ve kültür olduğunu anlayacaktık. Edebiyat ilmi ile edebiyat kültürünün aynı şeyler olduğunu zannedenler aldandırlar. Bir yılın kuru kitabî bilgiyi zihinde depolamak ve ilmi denen can sıvısı bir üslûpla yazıya dökmek belki ilimdir, ama edebiyat ilmi değildir. Objesi de, süjesi de insan olan yani hayal, duyguyu, heyecanı, ihtirası ve rüyayı araştıran bir sahada bizzat insanı tanımadan, insan hallerini bilmeden, hülâsa az çok veya tam sanatkar olmadandan hakikî edebiyat araştırması yapılamaz. Bunu edebiyatı bir bütün olarak, eski ve yeni diye ayırmadan, çok geniş bir perspektiften görmenin ve kaynaklara kadar gitmenin zenginliğini ilâve ediniz. Edebiyatın ilmi kadar edebiyat sanatının ve kültürünün de derinliği daha iyi anlaşılacaktır. Orhan Şaik Gökay bütün bunları şahsında mezcetmiştir.

Bu bakımdan şair, edip, araştırmacı ve kültür adamı Orhan Şaik Gökay, üniversite dışında olmasına rağmen, bana çok hususî bir ilim adamı tipi olarak görünmüştür. Artık üniversitede yitilmiş olan bizlerden hiç birimizin rekabet ve aşına iddiasına cesaret edemeyeceği bu tip, bugün, kelimenin tam mânâsıyla "emsalsiz"dir. Hem nesil, hem de muhteva olarak Türk Edebiyatı ilmi, yeni yetişenlerin bütün gayretlerine rağmen, Orhan Şaik Gökay'ın tek başına temsil ettiği o kültür ve ilgi derinliğinden mahrumdur. Aynı sahada bir üniversite hocası olarak bunu itirafa faziyet buluyorum. Çok güzel bir Türkçe ve Osmanlı Türkçesi, Arapça, Farsça, Almanca ve İngilizce'nin

nerede bütünü kaynaklara hakim olduğu bir "vukuf", ciltlerle kitap, sayısız rakam dizilerini zorlayacak kadar çok makale, bütün zihni ve uzvî melekeleri zinde tutan bir tecessüs ve enerji, hiç yorulmayan bir dikkat Orhan Şaik Gökay'ı zamanımızda "müstesna" yapan vasıflardır. Bu vasıfları karşısında, başka herhangi birisini onun "kâb"ına bile erişmek iddiasını sadece gülünç bulurum.

Fakat bir hicranımı da söylemeliyim. Avrupa'da ilim sadece üniversitenin ilmi değildir. Tesadüfen üniversite dışından kalmış olan büyük zekâlar ve araştırmacılar, en azından toplumun kültür çevrelerinde ve üniversite muhitlerinde itibar görürler. Kıskaçlık ve rekabetin oralarda hüküm yoktur. Böylelerini şu veya bu şekilde değerlendirmek onlara sadece şeref verir. Bizde ise "kaziye ber-akıs"tır. Ne kadar temenni ederdim ki, üniversitelerimizden biri Türk edebiyatı araştırmalarına yarım yüzyıldan fazla emek vermiş olan Orhan Şaik Gökay Hocamıza "Fahri Profesörlük" ünvanını tevcih etsin. Profesör talebelerinin kendisine hâlâ muhtaç olduğu bir hocaya bu tevcih bir lütf değil, çok tabii bir hakkan, çoktan hakedilmiş ilmi bir itibarın teslimi olurdu.

Bununla beraber fazla üzülmeylim. Son furyadaki "kesret" hocam Orhan Şaik Gökay'ın bugünkü "vahdet"ini, yegâne oluşunu, eminim, rahatsız ederdi. İhsen'in "Yalnız adam, yegâne kuvvetli adamdır" sözünü ve Ahmet Haşim'in "Profesörler Aristokrasi" yazısını Hocam nâmına bir defa daha hatırlıyorum.

Hocam'ın bende, aradan geçen yıllara rağmen, silinmez izi olan bir cümlesi vardır. Mezuniyet tezimin metnini toplarken karşılaştığım okuma güçlüklerini, o zamanki beni hayrette bırakan bir rahatlıkla-adeta metin tamiri

yaparak- çözüyor, eski bir kelimenin veya terkinin, içinde yer aldığı kontekste göre nasıl olması gerektiğini gösteriyordu. Sonra Erzurum Lisesine tayin edildim. Oradan kendisine gönderdiğim teşekkür mektubunda borcumu nasıl ödeyeceğimi bilemediğimi yazdım. Verdiği cevapta, ben de kendi talebelerimle aynı şekilde meşgul olursam borcumu fazlasıyla ödemiş olacağımı yazıyordu. Herhalde hocalık ve hocalığın fazileti budur.

Hocam Orhan Şaik Gökay'ın dolunmaz sohbetlerinden bahsetmeye lüzum görmüyorum. O, kelimenin tam mânâsıyla bir mizaç adamı olduğuna, bütün şahsiyet ve karakterine bu mizacı hakim bulunduğuna asıl böyle anlarda gösterir. Bazılarına çok çarpıcı, yadrgatıcı, hatta kırıcı gelen bu mizacı sadece şeref verir. Bizde ise "kaziye ber-akıs"tır. Ne kadar temenni ederdim ki, üniversitelerimizden biri Türk edebiyatı araştırmalarına yarım yüzyıldan fazla emek vermiş olan Orhan Şaik Gökay Hocamıza "Fahri Profesörlük" ünvanını tevcih etsin. Profesör talebelerinin kendisine hâlâ muhtaç olduğu bir hocaya bu tevcih bir lütf değil, çok tabii bir hakkan, çoktan hakedilmiş ilmi bir itibarın teslimi olurdu.

Muhterem eşi Ferhunde Gökay Hanımefendi'den dinlemiştim: Hocam, galiba Viyana kuşatmasının 300. yıldö-

nümü dolayısıyla katıldığı toplantılardan sonra bir grup Avrupalı Türkologla, Kanunî'nin Zigetvardaki türbesine gider ve orada Bâkî'nin meşhur mersiyesini sonuna kadar okur. Yabancılar hayret ve hayranlıkla hatta bir nevi huşu içinde dinlerler ve bu kadar vecitli okumanın sırrını çözemezler. Bu noktada, Hocam hemen müdahale ederek:

“Elbette öyle okuyacaktım. Çünkü kendimi cihan pâdişahının huzurunda hissediyordum.” der. Bir devrin, bir saltanatın ve bir cihangir pâdişahın azametini bu kadar ruhunda duymak ve bu azameti dört yüz yıl sonra bile şahsî bir ruh hâli yapmak kendini millî tarih, millî kültür ve millî ruh ile “identifiye” etmek, ayrılaştırmak demektir. Hocam ve Hocamız Orhan Şâik Gökyay sadece bu davranışıyla bir kültür nasıl önce “temesül” ve sonra “temsil” edilir, neden ondan hiçbir taviz verilemez ve niçin onda hatta, kasıt ve gaflet affedilmez, bütün bunları cihan pâdişahı Kanunî ve Bâkî'nin şiiri kadar azametli bir örnekle yalnız hafızalarımıza değil, ruhlarımıza da nakşetmiştir.

Sayın Hocam,

Müsaade buyurursanız sözlerimi daha şahsî mahiyette bazı düşüncelerle bitireceğim. Fakat önce aramızda bulunan İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Dekanı sayın Prof. Dr. Nürhan Atasoy'a şahsım ve neslim adına şükran borcumuzu eda etmek istiyorum. Yıllardır beklediğimiz mesut tevcihi o gerçekleşmiştir, onun delâletiyle Zâhâlinize İstanbul Üniversitesi

asil tevcihi, “Fahri Profesörlük” ünvanını vermesini bekliyoruz. Sizin gibi bir şahsiyete bunun çok görülmeceğinden eminiz. Aksini düşünmek Türk üniversitesinin kendini ve ilmi dükaklık yapması demektir ki mensubu olduğum bu câmianın bu imtiyaza ve bu inhisarlığına hiç bir nisbeti yoktur.

Sevgili Hocam,

Başka haksızlıklarınızı eğer varsayabilsem ama hayatımızda büyük bir haksızlık yaptığınıza kani'im. Bu önce kendinize, sonra da başta muhterem Hanımefendi olmak üzere çevrenize karşı yaptığınız haksızlıktır. Neden mi? Güzel bir şiirinizde:

Çiksam şu dağların yücelerine

Eş olsam gurbetin gecelerine,

İmrenir durum nicelerine,

Bir ben mi murada eremiyorum?..

diyorsunuz. İtiraf edeyim ki son iki mısra'nın sizinle bir ilgisi olabileceğini düşünemiyorum. Eğer bir şair hassasiyeti yahut saadet ve itminan duygusunun “Daha! Daha!...” diyen bir hayali hatta ihtirası değilse bu mısra'ların hocası olarak binlerce öğrencinizin sevgi, saygı ve hayranlık hâlesiyile çevrili olan siz, Türkiye içinde ve dışında hak ettiğiniz şöhret ve itibara vaktinde kavuşmuş olan siz, hele “Benim için Orhan Şâik Gökyay'ın eşi olmak yetmez mi?” diyen muhterem eşiniz Ferhunde Gökyay gibi harikulâde bir Hanımefendi ile ellibeş yıldır bütün hayat

mektir? O mısralarda dile gelen duygunuza ben ancak başkaları için beşerî, hem de derin şekilde beşerî bir mânâ veriyorum. Onun için bırakın nice hayat mağlûpları, nice “rate”ler, “bî-nasıpler”, “nâ-muradlar” başkalarına imrensinler. Zaten size imrenip duran niceleri var. Bu öteden beri böyleydi, bugün de böyledir. Onun için, torunu olduğunuz Dede Korkut'un üslûbuyla diyeceğim ki, söyler misiniz sevgili Hocam, kim sizin kadar “murad alıp murad vermiştir?”

Şâiri şâirden daha iyi kim anlayıp anlatabilir? Hatta onların birbirlerini tanımları veya aynı devirde yaşamış olmaları da şart değildir. Nefî ve Fuzulî, Fikret'in mısralarıyla bir defa daha hayat bulmadılar mı? Kaç yüzyılın sislerinden yeniden güneşe çıkmadılar mı? Ben de sizin bütün hüviyet ve şahsiyetinizi, günümüzde ve aramızdaki mevkiinizi en iyi vasıflandıracak, sizi “tarif”, “tavin”, “tavsif”, hatta “tahsin” edecek mısralar arayıp durdum. A. Hâmid'in kiler dilimin ucuna geldi. Fakat bu beytin kimin için söylediğini bildiğimden onun size nisbet edildiği takdirde mübalâgası altında ezileceğimden korktum:

Medhinde şâirâne ilhâmlar gerektir

Târifi yerde bitmez arşa çıkan

kibârın

Fakat birden Bâkî imdadıma yetişti. Mizacınızın, şahsiyetinizin, tesirinizin, ilminizin, eserinizin, mevkiinizin, nihayet size karşı davranışlara muhtemel cevabınızın en “soleml” ifadesini ben Bâkî'nin bir beytinde buldum:

N'ola dehr içre nişânım yoğ ise

Anka'yım

Ne acep seyl gibi çağlamasam

deryâyım

beytiyle başlayan gazelin ikinci beytidir ki bana sizin en doğru “tarif”, “tavsif” ve “tahsin”iniz olarak göründü:

Göze göstermez ise ta'n mı bize

her ednâ

Ki nazar farkedecek mertebeden

âlâyım...

Evet sevgili Hocam, sizi biz dün böyle görmüş, böyle sevmiştik, bugün de böyle görüyor, böyle seviyoruz.⁽²⁾

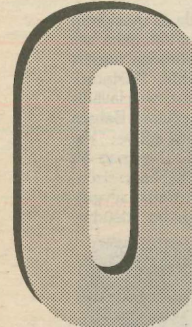
1. “Orhan Şâik Gökyay”, Kültür Bakanlığı yayınları, Türk Büyükelçileri dâiresi: 122, Ankara 1989, 328 s.

2. Türk Kültürü, Nisan 1990, No.329, s.39-44 (Kültür Bakanlığı'na 30 Aralık 1989 günü Bâyezit Devlet Kütüphanesinde düzenlenen “Orhan Şâik Gökyay Günü”nde yapılan konuşmanın metni.

Orhan Şâik Gökyay

(1902-1994)

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No. 0099-55/1

Orhan Şâik Gökyay 16 Temmuz 1902 tarihinde İnebolu'da, dünyaya geldi. Babası öğretmen Mehmet Cevdet Efendi, annesi okur yazar bir ailenin kızı olan Şefika Hanım'dır. Öğretmen ailesinden gelen Gökyay'ın 7 kardeşten kendisiyle birlikte iki ağabeyi ve kız kardeşi de öğretmenlik mesleğini seçmişlerdir.

İlköğrenimine Kastamonu Yarıpçı okulunda başlayan Orhan Şâik Gökyay ortaöğrenimini Kastamonu ve Aydın liselerinde yaptı. Darülmualimi-

minini 1922 yılında bitirerek çok sevdiği öğretmenliğe başlamıştır.

Orhan Şâik'in ilk atanması Giresun'da halk arasında Abdal adıyla tanınan Praziz nahiyesine yapıldı (1922). Sırasıyla Samsun İstiklâl (1923-24), Balıkesir Hacıilbey (1924-26) İlkokullarında öğretmenlik yaptı.

Orhan Şâik'in içindeki öğrenme hırsı volkan gibi kaynıyordu. Daha çok bilmek, daha çok öğrenmek ve öğretmek istiyordu. Bu sebeple Balıkesir'den ayrılmış ve lise eğitimini tamamlamak için Kastamonu'ya geldi. 1927'de Kastamonu Lisesi'ni bitirdikten sonra İstanbul Darülfünunu Edebiyat Fakültesi'ne kaydını yaptırdı. 1930 yılında buradan mezun oldu. Kastamonu Lisesi (1931), Malatya ortaokulu, Edirne Lisesi, Kız ve Erkek öğretmen Okulları (1934-36), Eskişehir lisesi (1936-37), Bursa Erkek Lisesi (1937-39)'nde Türkçe ve Edebiyat öğretmenliği yaptı.

Orhan Şâik Gökyay 1939 yılının mayıs ayında musikî öğretmen okulu öğretmenliğine ve müdürlüğüne getirildi. Bu görevi sırasında “Devlet Konservatuarı Tarihçesini” yayımladı. Necil Kâzım Akse ve Ulvi Cemal Erkin tarafından bestelenen “Konservatuar Marşını” yazdı. 1944 yılında, İrkçılık-Turanlılık adıyla anılan dava için tutuklandıysa da sonradan beraat etti. İstanbul Galatasaray Lisesi öğretmenliği (1947-51), İngiltere'de öğrenci müfettişliği ve kültür ataşeliği (1951-54), İstanbul Eğitim Enstitüsü'nde edebiyat öğretmenliği, Londra Üniversitesi'nde Türkçe okutmanlığı (1960-63) görevlerinde bulundu. İstanbul Eğitim Enstitüsü'ndeki görevinden emekli oldu (1969).

O.Ş. Gökyay ilk şiir zevkini edebiyat öğretmeni olan babası Mehmed Cevdet Efendi'den almış, âşik tarzı geleneğine uygun, çoğu millî konuları işleyen lirik-epik şiirler yazmıştır. 1924'te çıkardığı “Çağlayan” (Balıkesir) dergisinde “Aya Mektuplar” başlığı altında dünyayla ve arızla şiirler yayımlamıştır. O.Ş. Gökyay, ilim dünyasında da edebiyat tarihimize ilgili inceleme ve araştırmalarıyla tanındı. Türk Edebiyatının bazı ana kaynaklarını, metin ve tercüme olarak yayıma hazırlarken eklediği inceleme ve notlarla zenginleştirdi. Eserlerine gelince Dede Korkut (1938) Bugünkü Dille Dede Korkut hikâyeleri (1939), Devlet Konservatuarı tarihçesi (1941), Kaabusnâme (1944).

Kâtip Çelebi (1957), Kâtip Çelebi'den Seçmeler (1968), Eşkâl-i zaman (Ahmed Rasim'den, 1969), Mizân-ül-hak (Kâtip Çelebi'den, 1973), Dedem Korkut'un Kitabı (1974), Cerbe savaşı (Zekeriyazâde'den, 1975), Dede Korkut hikâyeleri (1977), Ziyafet sofraları (Mustafa Ali'nin Mevâidü'n- nefâis fi Karaidi' meclâlis'inden İ. C. 1978). Araştırmalarından en önemlileri: Hannâme (Özbek destanı, “Necati Lüğata armağanı”nda), Risale-i mimariye ve mimar Mehmet Ağa (“İsmail H. Uzunçarşılı armağanı”nda); Vaka-i Osmanîye (“Nihal Atsız hâtıra kitabı”nda). Yabancı dillerden yaptığı tercüme: Türklerde Karagöz (G. Jaspot'tan, 1938), Darian Gray'in portresi (Oscar Wilde'dan, Ferhunde Gökyay ile 1937), Mentşe Beyliği (Paul Wittek'den, 1944, Gockel, Hinkel ve Gackeleia (C. Brentano'dan, 1959). Ayrıca Çağlayan, Çığır, Varlık, Atsız mecmua, Orkun, Yücel, Türk dili, Türkiye mecmuası, Ülkü, Hisar, Türk Edebiyatı gibi dergilerde şiirler ve araştırmalar yayımlamıştır.

Orhan Şâik Gökyay, bugüne kadar çeşitli dallarda ödülleri kazanmıştır. Kültür ve Turizm Bakanlığının “Anıt-Kabir Senaryosu yarışması” birincilik ödülünü 1972'de, yine aynı Bakanlığın “Türk Kültür ve Sanatı Hizmet Ödülü”nü 1981 yılında almıştır. Ayrıca 1982'de Ankara Folklor Araştırmaları Kurumu'na “İhsan Hınçer Türk Folkloruna Hizmet Ödülü”ne layık görülmüş ve 1988'de Türk Yazarlar Birliği'nin “Türk Kültürüne Hizmet Ödülü”nü kazanmıştır. Edebiyat Fakültesi Dekanlığı'nın teşebbüsü ve İstanbul Üniversitesi Senatosu'nun kararı ile Orhan Ş. Gökyay'a tevcih edilen fahri doktorluk payesi, 7 Haziran 1989 günü yapılan bir törenle kendisine verilmiştir.

Hazırlayan: Handan TAŞ

Orhan Şâik Gökyay ve Eşi Ferhunde Gökyay

tesis Rektörlüğüne “Fahri Doktorluk” ünvanı verilmiştir. Sayın Dekanım, şükran ve minnetler... Ancak biz bunu bir ilk adım sayıyor ve Hocam, bir başka üniversitemizin çoktan hak ettiğini

mihnetlerini ve nimetlerini paylaşmış olan siz, evet siz sevgili hocam, siz mi başkalarına imrenip durdunuz, siz mi murada eremediniz? Eğer böyleyse, söyler misiniz, murada ermek ne de-

Önsöz Yahut Son Söz

Orhan Şaik Gökyay'ın vefatından bir hafta önce yayınlanan "BU VATAN KİMİN" isimli kitabına yazdığı Önsöz'den alınmıştır

Çocukluğum bir inanç ve şiir dünyasında geçmiştir. Evimizde daima elimizin altında bulunan kaptarlardan biri Ahmedîye öteki de Muhammedîye adlı iki manzum eserdî. Bunlar hemen hemen her müslüman evinde bulunan kaptarlardandı. Eski kaptarlardan üçüncüsü de Vesiletü'n-necat yani Mevlîd-i Şerîfti. Kur'an-ı Kerim ise, ailece hiç birimizin elinden düşmezdi.

Kastamonu İdâdisi'nde talebeliğim sırasında, Türkçe derslerini rahmetli babam, edebiyat derslerini İsmail Habib Sevük

okutuyordu. Arapça derslerini okutan ve hocalarımızdan biri öldüğü zaman onun hakkında bir mersiye yazmış olan Abdülazîz Efendi, aynı zamanda bir şairdi. İdâdi'nin Müdürü Mehmet Behçet Yazâr da bir şairdi ve hatta Erganum adlı bir şiir kitabı da vardı.

Edebîyat derslerimizde, İsmail Habib Bey hepimize ezberlememiz için ayrı şiirler verirdi ve biz de bunları ezberlerdik. İsmail Habib Bey'in bana Hamza Bey Sahilli ve Oradaki Ayazma başlıklı ve seksen mısraa yaklaşan bir şiiri ezberlemem için verdiğini hatırlarım.

Bu tarihlerde İsmail Habib Bey Kastamonu'da çıkan Açıköz gazetesinin başyazarı idi. Benim şiir yazmaya başlamam işte bu yıllara rastlar ve hemen hemen hepsi aruz ile yazılmış olan şiirlerim Açıköz gazetesinde neşredilmiştir. Bu şiirlerin hemen hepsinde esen hava hamsî idi ve bunun sebebi de o günlerde Türk milletinin yaşadığı harpler içerisinde çalkanamakta olduğudur. Balkan Harbi'nden Birinci Cihan Harbi'nin arkasından İzmir'in Yunanlılar tarafından işgali, onun ardından başlayan İstiklâl Savaşı. Bu yıllar, bütün millet, çocuğu, kadın erkeği ile bütün hudutlar boyunca harp içinde yaşadığı zor yıllardır. Onun içindir ki o devirde yaşamış olduğum şiirlerin bir çoğunda savaş ve vatan sevgisi havası esmektedir.

Vatan sevgisi duygusunu içimde ilk uyandıran rahmetli babam olmuştur. Bir gün, ben daha beş yaşında bir çocuk iken, babam elimden tutmuş çarşıdan eve geliyorduk. O tarihte, Kastamonu'da memlekette olanı biteni yazar ve Havâdis adı ile satılan el kadar bir gazete çıkardı. Babam o günkü Havâdis'i aldı. Şöyle bir göz attı ve: "Yazık Selânik de elden gitti." dedi. O zaman bu kaybın ne kadar büyük olduğunu babamın üzüntüsünün derecesinden anlamıştım. Vatan sevgisinin bendeki ilk tohumu babamın bu sözdür.

İstiklâl Savaşı sürerken yazmaya başladığım şiirlerde bu tohumun alabilirdiğine filizlendiği görülür. Bu şiirlerden bir kaç, İzmir'in işgali üzerinedir. Ankara Erkek Muallim Mektebi son sınıfında talebe iken daha Kastamonu İdâdisinde iken yazdığım bu şiirlerden bir tanesini tarih hocamız rahmetli Vasîf Çınar Bey'e gösterdim. İzmir mebuslarından olan Vasîf Bey bu şiiri, o tarihte, İzmir'in işgali hatırasına özel olarak tek sayı yayınlanan gazetede neşretti. Benim şiirlerimde bu devirde esmeye başlayan vatan sevgisi ile dolu hamasî hava git gide artmış eksilmemiştir. Okuyucu bu havayı benim gibi hissederse sevinirim.

Orhan Şaik Gökyay'a Mersiye

Bir dost ulaştırdı kara haberi,
Duyar duymaz can-evimden "vay!" dedim.
Mevsim güz, aylardan 2 Aralık;
Bu göçüşü sıradışı say, dedim.

Gökten çiçek çiçek karlar düşüyor,
Bu cuma İstanbul ilk kez uşuyor.

Bilenler bilir ki bir kalem göçtü,
Gökyay'la gizemli bir âlem göçtü;
Kalan kabuk dostlar, can ve dem göçtü

Sanki Göztepe'de bir arama var,
Karlar kefen kokar, evlerse mezar.

Renkli dünyasında güneş dokurken,
Şuarâya hâs şiirler okurken,
Gülistânda bülbül gibi şakırken
Kara yasa battı gül, kiraz, sedir
Bir bahçe ki kani, canı sendendir.

Dediler ki koca çınar devrildi,
Feryat-figân yaprak yaprak savruldu,
Dilimdeki kelimeler kavruldu
Zamanı kim kertti, dalı kim eğdi,
Ses ver hocam ses ver, acelen neydi?

Her zaferin sonu kirli bir talan
Servet de, şöhret de, dünya da yalan
Kalemin sahipsiz kalan küheylân

Yazgın mı böyleymiş, nazar mı değdi,
Söyle hocam söyle, acelen neydi?

Kâğıt ne anlatsın kalem yazmazsa,
Ölüm ölüm değil yuva bozmazsa,
Can da can değildir canân üzmezse

Öteler çağırılmış duramazsın ki,
Kapattın defteri, soramazsın ki...

Sevdiklerin bizâr, KARAKOÇ bizâr
Vuslatın tarihi uzar da uzar
Güneşi yutacak var mı bir mezar?

Tabutunu gören güneşe bakar,
İstanbul'a çiçek çiçek kar yağar

Orhan Şaik Gökyay'ın Kişiliği ve Hocalığı

Orhan Şaik Gökyay merak, teccesüs, dikkat, enerji, sürekli araştırma, ihtiras derecesinde öğrenme gibi meziyetlere sahip olmakla beraber daha da önemlisi kendi kültürüne aşık ve ona herkesi aşık etmek isteyen bir edebiyatçıdır. Sanki Taşlıca Yahya Bey'in beyti onun bu üstün meziyetini bütün zenginliğiyle ifade etmek içindir: "Kaşki sevdiğimi sevsen kamu halk-ı cihan' sözümüz cümle hemem kıssa-i cânân olsa". Onun yaptığı en önemli iş, bence, bu sevdiği, aşık olduğu

kültürü kendi milletinin insanlarına aktarmak, tanıtmak, sevdirmektir. Bu bakımdan da görevini hakkıyla yapmış bir büyük hoca'dır. Bu bakımdan edebiyatın her dalında (şair, makale, kitap ve çeviri) eser vermiş olan Orhan Şaik Gökyay'ın araştıncılığı kadar kişiliği ve hocalığı da dikkate değer özellikler taşımaktadır. Burada yine Orhan Hoca'dan dinlediğim bir hikâyeyi nakledeceğim: "Sultan II. Mahmud devrinin ünlü devlet adamlarından Hâlet Efendi, maiyetinde çalışanlardan Osman Efendi'yi hiç sevmez, oradan oraya sürermiş. Osman Efendi kişilik sahibi birisi. Kendisine yapılanları anlar ama görevini de muntazam bir şekilde yerine getirmiş. Birgün bayram ziyareti için Hâlet Efendi'yi ziyarete gelmiş. Hâlet Efendi, onu kapılardan karşılamış; izzet ve ikramda bulunmuş ve giderken de tekrar kapıya kadar geçirmiş. Yanında bulunan adamları buna şaşmışlar ve sormuşlar: 'Efendi Hazretleri, siz Osman Efendi'yi hiç sevmezsiniz, bu ağrılamak niye?' O da 'Ben onun canını alırım istesem ama, ne yapayım ki, üzerinde bir Osman Efendi'lik var; işte bir türlü onu alamam, demiş". İşte Orhan Şaik'in de kimse Orhan Şaikliğini alamamıştır. Kendisini sevenlerin çokluğu yanında muhakkak ki nâdiren sevmeyenler de olmuştur. Fakat onların Orhan Hoca'nın kişiliği karşısında yapacakları birşey yoktur.

Onu hem öğrencisi olarak uzun yıllar tanıdığım, hem de daima yakında bulunduğum için kişiliğini yıllar içinde daha iyi değerlendirme imkânına sahip birisi sıfatıyla bu konuda bir-iki söz söylemek isterim.

Dünyanın en zevkli, en zevkli olduğu kadar da en güç işi olan öğretmenlik, her öğretmenin başaracağı bir meslek değildir şüphesiz. Öğretmede bilgi kadar sabır, sabır kadar anlayış ve hepsinin ötesinde sevmeye duygusunun yer aldığı bir gerçektir. Bunlara sahip olmayan bir insan kendisini öğretmen sayabilir ama öğretmede başarılı olmaz ve öğrencileri tarafından sevilmez. Öğretici olmada insanın kişiliğinin de büyük bir rol oynadığı hepimizin malumdur. Orhan Şaik Gökyay'ı, bütün yayınlarını bir tarafa bırakarak, bir "hoca" ve "insan" olarak değerlendirdiğimizde başarısının şu vasıflara dayandığını görürüz.

1-Orhan Şaik Gökyay, her öğrencisi tarafından daima çok sevilmiş, çevresinde devamlı bir sevgi çemberi oluşmuştur. Bunu kişiliğinden gelen sevmeye duygusunun yanısıra öğrencisine olan saygısında aramak gerekir. O her öğrencisine aynı değeri vermiş, tembeli ile çalışkanını bir tutmuş ve sonuçta tembeli de çalışmasını ama kurarak değil, sevgi çemberine alarak, sayarak, kendisine değer verdiğini hissettirerek, gerektiğinde onun seviyesine inerek başlamış bir hoca'dır.

2- O, bu sevgi ve saygı dolu davranışını sadece öğrencilerine değil, ilişkide bulunduğu yerli ve yabancı herkese karşı göstermiştir. Kendisine sözle veya yazıyla sorulan herşeyi büyük bir ciddiyetle araştırmış, cevabını bulunca yakınıdaysa söyleyerek, uzağındaysa yazarak bilgi vermiştir. Evini ve bilgi dağarcığını herkese açık tutmuş, daima "hallal-ı müşkilât" olmuştur.

Gençler için her zaman bir bilgi kaynağı olduğu halde, Orhan Şaik Gökyay, çoğu zaman bu müşkülleri

halletmek için kendi işini bırakmış, Göztepe'deki evinden kütüphanelere gidecek kadar bizzat yardımcı olmuştur.

3- Hiçbir işini kimseye, özellikle öğrencilerine yüklememiştir.

4- Kişisel sorunlarını hiçbir zaman sınıfa taşımaz, öğrencilerinin arasında o sıradaki bütün sıkıntılarını unuttur. Onun bu dünya sağlığa ilgili tek sloganı "Ben daima iyiyim, sen nasılsın?" olmuştur. Belki de hepimizin hayran olduğu yanlarından birisi de bu tavır olmuştur. Zira onunla beraberken biz bu maddi dünyadan sıyrılmıştık. Sevgili hocamızı bu davranışıyla insanın günlük defterini özellikle bilim sahasında ön plâna alması gerektiğine inanan ve bunu bizlere telkin eden bir kişiliğe sahipti. Nitekim onu hastahane de son görüşümde de böyle davrandı. Kendisine bir takım tıbbî müdahaleler yapıldığı ve istirahat çektiği muhakkak bir anında bile "Nasılsınız hocam" sorusuna verdiği cevap, "Ben daima iyiyim, sen nasılsın?" oldu. Belli ki sevgili hocam ne ıstıraba ne de ölüme aldırılardan değildi. Bir şiirinde dile getirdiği gibi onun tek ama tek kaygısı "unutulmak" idi:

ARKAMDAN AĞLAYANLARA

Kiminin gözyaşı zehirdir acı
Kiminin çehresi sarı gül gibi
Dünyada, sevgilim, var mı bir acı
Böyle ayrılığa tahammül gibi.

Kimin yüzünde gölgeler var ki
Akşamın gurubu doğmuş yüzüne
Bunlar hep o aziz hatıraların bir
Şimdi bir efsane, hepsi efsane

Sizden ayrılrken ağlayamadım
Gözlerim kurudu bir pınar gibi
Nasıl oldu, ben de anlayamadım
Bu ayrılıkta bir düğüm var gibi.

Susun, göz yaşınız boşa akmasın,
Benim de gözümde hasret eridi.
Sevdiğim varsa hiç o da takmasın,
O beyaz alınına matem şeridi.

Kendime yalnız ben kendim ağlayım
Acınm arkamdan ağlayanlara
Matem diye şerit bağlayanlara
Yalnız unutulmayayım, ah unutulmayayım.

(Orhan Şaik Gökyay, *Bu Vatan Kimin? Şiirler*)

Mersin Özel Türkmen Lisesi Orhan Şaik Gökyay Kütüphanesi Yayınları, 1994)

Evet unutulmak çok acı ama sevgili hocamı unutmak mümkün mü?

5- Orhan Hoca tam 72 yıl öğretmeye devam etmiş nadir hocalarımızdan biridir. Hiçbir şekilde öğrenci ayrıımı yapmamış "öğrenme" için gelen herkesi bağrına basmıştır. Size bir öğretmenlik örneği olan hepimizin hayran olduğu bir olayını anlatacağım Hocanın. Topkapı Sarayı'nda çalışan arkadaşlardan birinin ortaokula giden küçük kızı Tuba Başoğlu'na öğretmeni tarafından Orhan Hoca'nın bir şiiri ödev olarak verilir. Çocuk eve gelince

ödev konusunu babasına söyler. Orhan Hoca sık sık Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi'ne çalışmaya gittiği için Baba-kız kütüphaneye giderler ve Hoca ile görüşürler ve ödev olarak verilen şiiri hakkında sorular sorarlar. Hoca ödev gününü, saatini ve okulun yerini sorar ve "Belki ben gelirim o gün" der. Ve o gün Hoca okula giderek Tuba'nın öğretmenine "Ben Tuba'nın misafiriyim, bugün sizlerle ders yapmaya geldim" diyerek dersi yapar. Hocamız o zaman 90 yaşındadır.

Şimdi düşünün, bu, o çocuk için ne büyük bir anı, ne büyük bir öğretmenlik örneği ve ne büyük bir mutluluktur. İşte Orhan Hoca buydu. Bize sevmesini öğretene sevdiren.

Hey Dede Korkut'u, Kabusnâme'yi bize getiren; Kâtip Çelebi'yi bize öğreten, yüzyıllar içinde gelip kütüphanelerimizi dolduran nice edebî eserleri okuyup anlamada bize kılavuzluk eden, bir metne bakmasını, anlamasını, değerlendirme ve yorumlamasını öğreten Orhan Şaik Hocam, seni unutmak ne mümkün!

6- Mizaç olarak insanları çok seven, bu sevgisinden dolayı daima onlara "Vericilik" yanını sunan Orhan Şaik Gökyay, yolda, otobüste, herhangi bir yerde ve vasıtada hemen herkesle dost olur; onlara kendini sevdiren.

Kısacası Orhan Şaik Gökyay'ın hocalıktaki başarısı "Sevmek ve saymak" şeklinde özetlenebilir. Herkes onun hayat anlayışına, yaşama sevincine, çalışma gücüne, iyimserliğine, nüktelerine hayrandır.

Bu Vatan Kimin?

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 059-55/1

"Bu vatan toprağın kara bağrında
Sıradaglar gibi duranlarıdır,
Bir tarih boyunca onun uğrunda
Kendini tarihe verenlerindir."

Uzuntümüz gerçekten çok büyük... Çünkü; babamızı, dedemizi, büyük bir hocamızı, büyük bir vazarımızı ve şairimizi kaybettik. Orhan Şaik Gökay Hocamızı da öte âleme uğurladık. Üstüste gelen acılar, bizi canevimizden yaktı. Pek gerilere gitmeden, şu birkaç yıl içinde kaybettiklerimize bakarak büyük bir matem havasına girmek elde değil... Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu, Zeki Ömer Defne, İbrahim Minnetoğlu, Ziyad Ebuzziyya, Tarık Buğra ve şimdi de Orhan Şaik

Gökay... Böylesine yazılar kaleme almanın ne kadar acı bir şey olduğu tasavvur dahi edilemez. Gerçi öylesine değerli bir şahsiyet hakkında söz söylemek, benim gibi naciz bir kaleme düşmezdi ama, sizler lütfen bunu Hocamıza duyduğumuz o büyük sevgiye ve saygıya veriniz...

Orhan Şaik Gökay Hocamızı, 1991 yılında Adile Sultan Öğretmen Evi'nde, öğretmenler Günü dolayısıyla düzenlenen "Şair Öğretmenler" programında kürsüye geldiğinde şiirlerini okumadan önce şunları söylemişti:

Orhan Şaik Gökay, Adile Sultan Öğretmen Evinde 1991 yılında bir şiir toplantısından sonra H. Nezihi Okay, İhan Geçer, Tarık Gürcan ve bazı şairlerle birlikte

"Birkaç cümle söylemeye izin verirsiniz? Ben şöyle düşünüyorum: Biz, bu vatanın evladı olarak, yaşamız ne gösterirsen göstereceğiz, tarihte yaşamaya mecburuz. Tarihte yaşadıkça, yaşamız bu milletin tarihiyle beraber büyür gider. İkinci birşey, benim tamamen şahsî düşüncemdir; herkes kadar değilse de, bir yaştan sonra korkmakta yaz. Ben o kadar korkmuyorum. Çünkü benim düşüncem başka. Bizim yaşamız eskimez, nasıl eskimez; hatıralarda yaşamaya alışmışsak, hatıralarda yaşamak istiyorsak, bizim ölüm tarihimiz tarih değildir. Hatıralarda yaşadıkça, biz yaşamaya devam ederiz. Onun içindir ki; zaten aklıma getirmem ya, bizim evde iki şey yasak; hastalık haberi bir, ölüm haberi iki... Bunlar bizim evde sittin senedir yasak, söylenmez."

İşte o bu sözlerine uygun olarak sessiz sedasız ayrıldı içimizden. O bizim hatıralarımızda edebiyen yaşamaya devam edecektir. Onun vefat haberini, okuyucusu ve seyircisi olduğumuz pek çok gazete ve televizyonlarda yayınlamadığımızı göre Hocamızın ruhu ölüm haberinin yayınlanmasına dahi razı olmamış; fakat maalesef, onun ölümlünden sonraki iki gün, memlekette en önemsiz şeyler haber olarak yer aldığı halde, hocamızı vefat haberi maalesef cenazesine gelmek isteyen binlerce talebesine, eşine ve dostuna duyurulmamıştır. Rahmetli hocamızı değerli eşi Ferhunde Hanım, vefat haberini gerekli yerlere ulaştırmak için benden ricada bulunmuştu.

Ben de telefonun başına geçip, bazı televizyon ve gazeteleri aramaya başladım. Ve üzülerək gördüm ki; Orhan Şaik Gökay'ın varlığından bihaber bir zümre öldü deseniz ne olacak... Bütün uyan ve ricalarımıza rağmen Hocamızın vefat haberini yayınlamadıktan sonra siz olsanız ne yaparsınız? Ben okuduğum gazetenin; benim gözüm, kulağım, elim, olmasını beklerim. Ve onun her zaman benden önde olmasını

isterim. Televizyon kanallarının bu kadar arttığı günümüzde, okuduğumuz gazeteden bunları talep etmek herhalde en tabii hakkımızdır. O sizi kör topal kilometrelerce geriden takip ediyorsa, o gazeteyi bir daha almazsınız olur biter. Zaten ben de öyle yaptım. Ayrıca gazeteye telefon açıp, istediğim yetkiyle görüşmemekle birlikte, karşıma çıkan bir şefe de tutunularını protesto ettiğimi bildirdim. O kendisine göre savunmasını yaparak, Hocanın toprağa verilmiş haberinin ertesi gün çıkacağını söyleyince kendisine o öfke içerisinde, bir de "GÜNAYDIN" demeyi ihmal etmedim... Bu satırlarımı da bu vesileyle kendim ve dostlarım adına gazeteye iletmişim protestodan haberdar edilmeyen yetkililere duyurmak için kaleme alıyorum.

çok iyi." Ancak bir müddet sonra gözleri kapandı. Sanki 92 yılın bütün yorgunluğunu o hastahane yatağında çıkarmak istiyor gibiydi. O her ne kadar, Kâtip Çelebi'nin çalışkanlığını ifade etmek için, "ben onun eserlerini kopye dahi edemem" dediyse de, mütevellîliğinden kaynaklanan bu sözlerinin aksine, şüphe götürmez bir gerçek vardır ki o da; doğan güneşin, onun yanın mumunu değil, belki masasındaki yanık lambanın ışığını, nice sayısız sahlalarda görmüş olduğudur...

Rahmetli Hocamız çıkacak şiir kitabını, adeta ilk eserini bastırmaya çalışan amatör bir şairin heyecanıyla bekliyordu. Her ziyaretimde onun hakkında konuşur, heyecanına ortak olurduk. Hatta bir gün kendisine imzalatılmak için götürdüğüm "Destursuz Bağa Girenler" adlı eserini şu sözlerle imzala-

Orhan Şaik Gökay - Muhsin Karabay

Hocamızla sohbet etmenin tadına doymak olmazdı. Kendisini rahatsız etmemek düşüncesiyle pek sık olmasa da zaman zaman ziyaretine gider, ancak, kendisini fazla yormak istemezdi. Muhterem eşi Ferhunde Hocamızdan tembihli olduğumuz için, çayımızı ve kahvemizi içtikten sonra gözlerimiz ister istemez kapıya yönelirdi. Evindeki son ziyaretimizde artık Hoca yataktaydı. Gerçi konuşması canlılığından hiçbir şey kaybetmemişti ama, bünyesi oldukça zayıflamıştı.

Vefatından bir hafta önce, hastahane yatmakta olduğuna dair haberi alırmaz hemen hastahaneye koşmuşum. Mide kanaması geçirmişti ve çok halsizdi. Gözlerini açık tutmaya mecali yoktu. Elini öptüm, "Hocam nasılsınız?" diye sordum. Bu soruya her zaman verdiği cevabı, adeta bütün gücünü toplayarak hayat felsefesini sürdürmek istercesine tekrarlardı. "Daima

muştı. "Oğlum ve sevgili arkadaşım Karabay'a, yeni çıkacak kitabımı almak üzere uğramasını dileyerek." İşte hastahane kendisini ziyaret ettiğimiz gün, şiir kitabının çıkış müjdesiyle birlikte, Hocamızın izniyle gönderilen birkaç kitaptan birisi de bize verilmişti. Aysen Hanım'la (Akdemir) kitapları imzalatılmak istediysen de Hocamızın bir kalem dahi tutacak hali yoktu.

Kitabın adı "BU VATAN KİMİN" di. Ve ilk şiir de kitabına adını veren o en meşhur ve en önemli şiiriydi. Benim de, daha milyonlarca vatan evladının olduğu gibi, ilk öğrendiğim şiirlerden birisi o olmuş ve yıllar önce Orhan Şaik Gökay ismini hafızama naksetmişim. Allah insana neler nasip ediyor. O çocuk yaşında bana, birgün İstanbul'a gelip onu tanıma mutluluğuna ereceğimi söylemiş olsalardı kesinlikle inanamazdım. İşte ben yıllar önce büyük bir heyecanla okuduğum o harika

şiirin, yıllar sonra şairini tanıyınca kendime "O şiiri Orhan Şaik Gökay'dan başkası yazamazdı." demişim. Rahmetli Hocamızı ne zaman, o; vatanımızın işgal edildiği yıllardan ve İstiklal Harbi zamanlarından bahsetse çok heyecanlanır, adeta hıçkırıklara boğulurdu. İşte ben gerçek vatan, bayrak ve millet sevgisini o asırlık çınarda görmüştüm. O, yıllar sonra bile, o günleri anlatırken, adeta tekrar yaşıyordu.

Rahmetli Hocamızın bir özelliği de; çok nüktedan ve hazır cevap olmasıydı. Çok mütevazı olmakla birlikte kendi ilminin, bilgisinin, büyüklüğünün de farkındaydı. Küçük büyük herkes de onun sahasının otoritesi olduğunu biliyordu. Ben kendi hesabıma, onun bilgilerinden, sınıfında bir öğrencisi olmadığım için, istifade edememiş bulunmakla çok büyük bir üzüntü duyuyordum. Bu üzüntümün tek tesellisi, onu tanımış ve sohbetlerinde bulunmuş olmamdır. Kendisinin bize nakletmiş olduğu ve benim çok sevdiğim bir kaç anektodu buraya, daha önce duymamış olanlar için, almak istiyorum.

"Arasıra beni televizyona götürüyorlar. Bir keresinde orada bir görevli, "Hocam ekranda isminizin altına ne yazalım?" diye sordu. Hani o cıfcaflı laflar var ya onlardan. "Adımı bir kere daha yaz!" dedim. Sizi bilmem ama Hocanın bu cevabı benim çok hoşuma gider. Beni çok etkilemiştir. Bilemiyorum Türkiye'de bu cevabı verebilecek kaç kişi vardır ama bu cevabı verebilmek hakkına sahip pek fazla kişinin olmadığını zannediyorum. Keşke olsa!..

Eski edebiyatımızla ilgili bir eser yazına hazırlanacaktır ve Hocamız birgün beş profesör arkadaşıyla eser hakkında konuşurken onlara şöyle der: "Bakın bu eseri hazırlayabilecek, Türkiye'de üç kişi var." Hocanın bu söz üzerine o beş profesör birbirlerinin yüzüne bakar acaba bu üç kişi kim olabilir diye. Hoca onların şaşkın bakışları arasında cevabını verir: "Orhan-Şaik- Gökay"

Şimdi de Hocamızı dinleyelim: "Bir doktora talebem vardı. Yıl sonunda dersleri bitirdikten sonra sordum. Sen bizim evimize her gün erkenden geldin, sana ders verdim. Allah ne verdiyse yedik içtik ve geç vakitte de gittin. Benim ücretim ne olacak ne vereceksin? Tabii çocuk şaşırıp, ne söyleyeceğini bilemedi. Ancak şaşkınlıkla "Hocam ücreti ne ise veririm" diyebilirdi. Ona, sen benim istediğim ücreti verebileceksin mi?, diye sordum. "Hocam vermeye çalışınız" dedi. Bunun üzerine "Sen benim isteyeceğim parayı vermezsin, benim hakkın ancak, sen de ileride sana gelen talebeleri geri çevirmeyerek yetiştirdiğin an ödenir. Benim sana yaptığım sen de onlara yapacağın, bunu unutmama sakın!.." dedim. Ben

bundan daha güzel ilim aşkını, öğrenci sevgisini ve geleceğe dair garanti belgesini ortaya koyabilecek başka bir örnek hatırlamıyorum.

Son olarak, Hocamızı oldukça mutlu etmiş bir küçük hadiseden bahsetmek istiyorum. Bunu anlatırken duyduğum o çocuksu sevinci, kıvancı ve yıllarca süren yorucu çalışmalar neticesinde takdir edilmekten doğan yüzündeki o huzuru görmeyi isterdim doğrusu... Hoca bir gün bir caddede karşıdan karşıya geçmek için beklemektedir. Kendisini bir televizyon programında seyrederek tanımış olan bir hanım, Hocanın yanına gelerek sorar: "Hocam niçin bekliyorsunuz?" Hocamız da karşıya geçmek üzere beklediğini söyleyince, hanım; "Hocam siz niçin bekliyorsunuz, size durup yol vermeyecek kim çıkabilir?" Hocamız bu bayanın söylediklerinden çok etkilenmiştir ve olayı bize anlatırken çok heyecanlanır, sevincinden ağlayacak gibi olurdu.

Orhan Şaik Gökyay evinde çalışırken

Öğretmenler Haftası dolayısıyla, i-kisi de hocaların hocası olan, Orhan Şaik Gökyay ile Zeki Ömer Defne hocalarımızı öğrencilerime tanıtmaya çalışmış, şiirlerini okumuş, muhtelif zamanlarda yapmış olduğum ses kayıtlarından kendi sesinden şiirler dinletmişim. Onlar da bu şiirlere büyük ilgi göstermiş ve bir çoğu bunları ezberlemişti. Orhan Şaik Gökyay Hocamızın hastahane de olduğunu söylemiş ve içlerinden bir kaçını da onun ziyaretine götüreceğime söz vermiştim. O, çocukları ve öğrencileri de çok sevdi. Çocuklarla çocuk; yetişkenlerle yetişkin; alimlerle alim olmasını çok iyi bilen birisiydi. Eminim o hasta yatağında ortaokul talebelerinin

den kendi şiirlerini ezbere dinlemek ona çok büyük bir noral verecekti. Ne yazık ki bunu gerçekleştirmek nasip olmadı. Biraz iyileşmesini beklerken, sessiz sedasız bizleri bırakıp gitti...

Orta 2. sınıflarda, Türkçe kitabında "Babamın öğütleri" adıyla kısmen sadeleştirilmiş haliyle yer alan, Ziya Gökalp'in Küçük Mecmua'da 1922 yılında yayınlanmış olan "Babamın Vasiyeti" adlı yazısını işlemiştik. Orhan Şaik Gökyay Hocamızı 2 Aralık 1994 günü kaybettikten ve 4 Aralık'ta da Üsküdar Nakkaş Tepe Mezarlığı'nda toprağa verdikten sonra 5 Aralık Pazartesi sabahı sınıfa girince öğrencilerimden kitabımızın 40. sayfasını açmalarını istedim.

Ve Ziya Gökalp'in yazısını "Namık Kemal" yerine "Orhan Şaik Gökyay" ismini koyarak okudum.

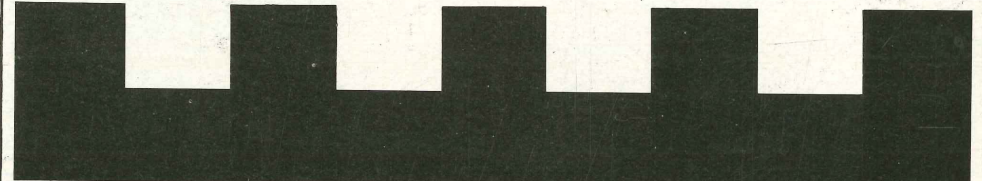
Bir akşam, okuldan eve dönünce, babamı çok üzgün buldum. Beni görünce, "Gel" dedi, "Sana çok kederli

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 098-55/1

İNŞAAT SEKTÖRÜMÜZÜN
"YÜCE KALE"LERİ:

KALE
GRUBU
ŞİRKETLERİ

Seramik. Fayans. Hazır sıva. Yer döşemesi.
Kimyevi maddeler. Refrakter malzeme.
Yüksek gerilim izolatörleri. Elektrik tesisat malzemeleri...
Bu geniş üretim alanlarında hep KALE'ler vardır...

KS Canakkale Seramik
Fabrikaları A.Ş.

KB Kalebodur
SERAMİK SANAYİ A.Ş.

KT kaleflex yer döşemeleri
sanayi a.ş.

KD kaledekor
yapı malzemeleri ticaret a.ş.

KP KALEPORSELEN
elektroteknik sanayi a.ş.

KT kaleTerasit
sıva sanayi a.ş.

KK KALEKİM
kimyevi maddeler sanayi ve ticaret a.ş.

KALE
PAZARLAMA
TİCARET A.Ş. **KP**

Hürriyet

PAZAR DERGİSİ

25 ARALIK 1994 SAYI: 93

S HOW

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 029-55/2

GÖZLÜKLÜ
ERKEĞE
GÜN DOĞDU

ABD'DE
BAKİRELİK
MODA OLDU

SELÇUK'TA BİR

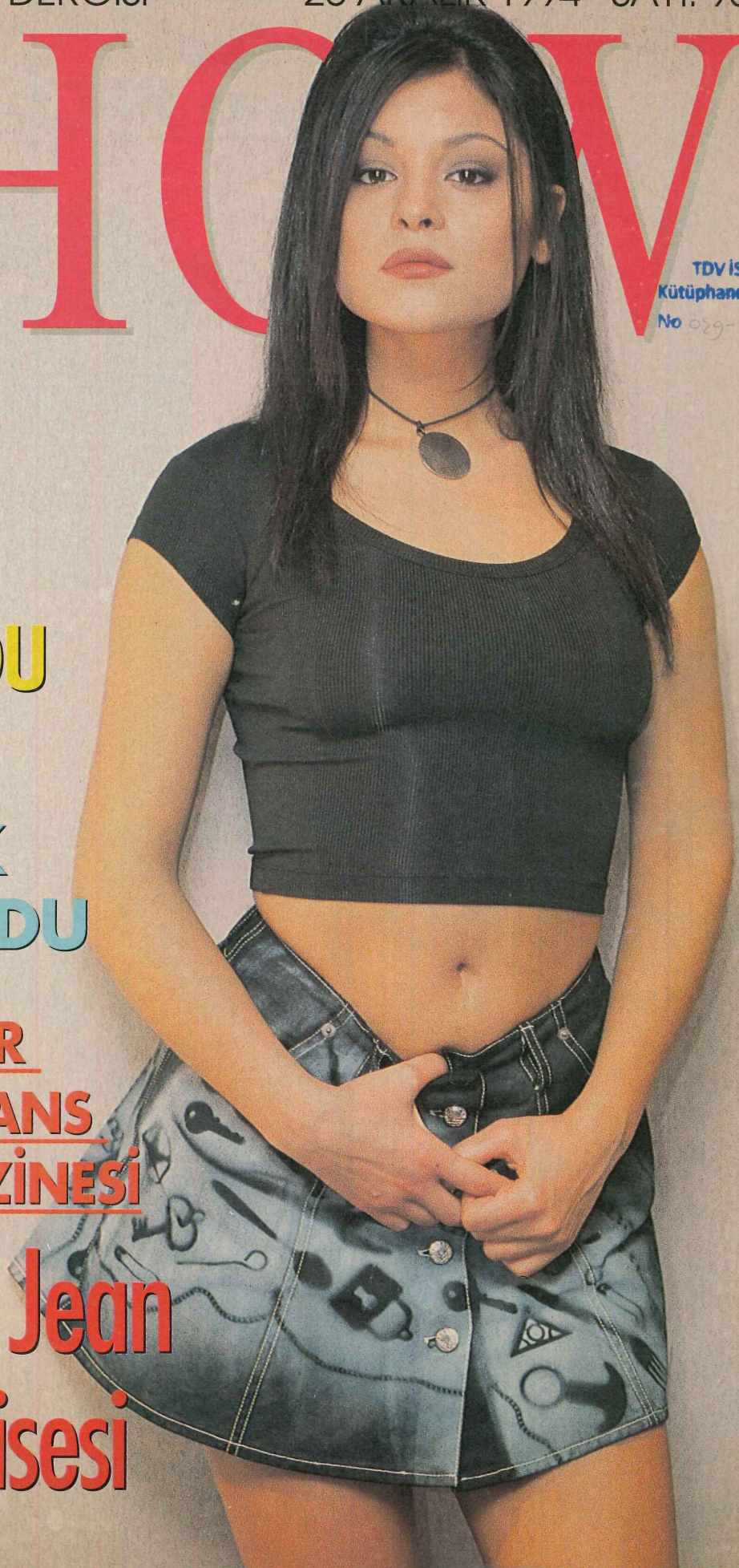
BİZANS
HAZİNESİ

St. Jean
Kilisesi

YAZILARIYLA

- Jak DELEON
- Murat BARDAKÇI
- Tuğrul ŞAVKAY
- Uğur GÜNERİ

HAYVAN HAKLARINI HATIRLAYALIM

Bekçisiz bağa, artık destursuz girilecek

Ben ve benim neslim, daha ilkokul sıralarında duyduk onun adını: İlk öğrendiğimiz şiirlerden birinin, "Bu vatan, toprağın kara bağrında / Sıra dağlar gibi duranlarıdır" diye başlayanın altında" Orhan Şaik Gökyay" yazılıydı...

Ezberlemeye mecbur olduğumuz birkaç şiirden biriydi "Bu Vatan"... Karatahtanın önünde, Gençliğe Hitabe'den sonra "Bu vataaan... Bir tarih boyunca onun uğrunda / Kendini tarihe verenlerindir" deyip ne kadar içten bağırırsak, o kadar yüksek not alırdık...23 Nisanlarda, 19 Mayıslarda, yahut 29 Ekimlerde yapılan törenlerin gediklişi, zaten hep "Bu Vatan"dı...

Aslında edebiyat tarihçisi olduğuna; alanında sadece Türkiye'de değil, bütün dünyada en önde gelenlerden sayıldığını, şiiri sadece "zevkine" yazdığını çok sonraları öğrenecektim Orhan Şaik'in... "Kâtip Çelebi"siyle neredeyse hayatını vakfettiği "Dedem Korkut"unu okurken... O yıllarda Arif Sami'nin bir şarkısı dolanmıştı dillere: "Çıksam şu dağların yücelerine" diye bir şarkı... Sonra, "Eş olsam gurbetin gecelerine / İmrenir dururum nicelerine / Bir ben mi murada eremiyorum..."lar terennüm ediliyordu ve güfte Orhan Şaik'indi...

Geçen hafta, bütün talebeleri bir camide buluştu Orhan Şaik'in... Orada toplanıp, omuzlarının üzerinde taşıdılar hocalarını... Sadece bir gazetede, o da iç sayfalarda, tek sütuna verildi haber... Yazarlardan, Doğan Bey (Hızlan) dışında bahseden olmadı ondan... TV'leri sorarsanız, sözünü bile etmediler... Hatta, özel kanallardan birini arayıp "Orhan Şaik bugün sizlere ömür... Belki haber bülteninde yer verirsiniz..." diyen bir talebesinin "O da kimin nesi?" gibisinden cevap aldığından da kimse-nin haberi olmadı...

Aynı TV'lerle gazeteler, Orhan Şaik'in cenazesinin kalktığı gün bir başka Orhan'dan, Orhan Pamuk'tan bahsedip yeni kitabının 100 bin sattığını anlatıyorlardı... Hatta Ankara'ya, DEP'lilerin mahkûm olduğu duruşmaya bile gitmişti Orhan Pamuk...

Şiirlerinden birinde, "Sitem"de, "Soran olmaz bizi yardan ağyardan / Ne çare namımız çoktan yitmiştir / Yol üstü çeşmeler bakar kenardan / Bizi bilen sular akıp gitmiştir / Mermerde naşılar böyle değildi" diyordu Orhan Şaik ve öyle oldu...

1000 YAŞINDA BİR MUZIR...

"Destursuz Bağa Girenler"de elinde sopayla sayfalar arasında kovaladığı edebiyat tarihçileri artık rahat yüzü görebilirler...

O kitabına gözümün her takılışında, "pire" bahsini hatırlarım...

Istanbul Üniversitesi'ndeki hukukçulardan birinin, bizim, yani Türklerin ne kadar "ilkel" ve "ahmak" yaratıklar olduğunu ispata kalkışacağı tutmuştu seneler önce... Şimdilerde bıyıklarımıza takan bıyıklı yazarla aynı mealdeydi söyledikleri...

"Din kitapları, insanın pire ile ilişkiye girebileceğini anlatıyor... Böyle din mi olur?..." demişti hukukçu... O kitaplardan birinde geçen, "Pir ile cima" bahsiydi sözünü ettiği... Kadının "pîr"le, yani yaşlı erkekle ilişkiye girmesi... "Pîr"i "pire" okuması ve hükmünü vermişti hemen: Pireyle bile ilişkiyi düşünecek kadar ilkel, cahil, hiçbirseyden anlamaz bir güruhtuk... Sanat, güzellik ve hoşluk zaten bizlere göre değildi; zira, göçebeydik...

Orhan Şaik'in şimdilerde Amerika'da yaşayan o hukukçuya yazdığı "Bir fetva da bizden"i, ilim çevrelerinde hâlâ dillere destandır... "Kebikeç duası" da, "Düçentname"si de, "Konuşan dilsiz"i de, "Beşik uleması" da...

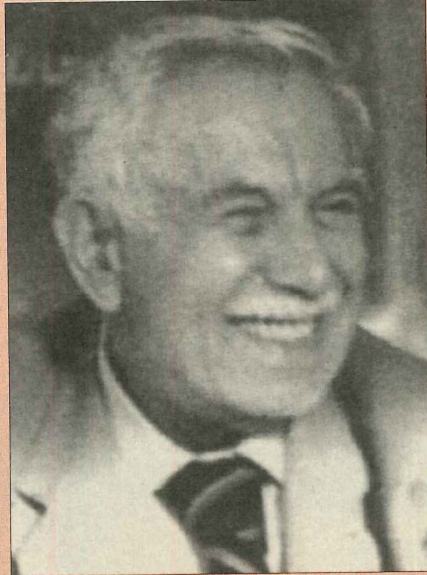
Ama "Kabusname"sini aramayın, bulamazsınız...

İran taraflarında 900 sene önce yazılmış, 1500'lerde o zamanın Türkçesine tercüme edilmiş, Orhan Şaik de zamanımızın diline aktarmıştır "Kabusname"yi... Herseyden bahseden bir eski zaman ansiklopedisidir... Ve Millî Eğitim'imiz üç defa bastığı "Kabusname"yi bir daha çıkartmamaya karar vermiştir; zira içindeki birkaç cümleden dolayı "muzır" olduğuna inanmıştır bu bin yaşındaki eserin... Bulunmaz kitap oluşunun sebebi de, budur...

Edebiyatın gerçek tarihçiliği, üç hafta önce, Orhan Şaik'le noktalandı bizde... İlk yazısı Osmanlıca olan, yani önce eski harfleri öğrenmiş nesilden kimse kalmadı... Yeniler, yollarını Orhan Şaik ve onun ayarındakilerin bıraktığı ışık zerrecikleriyle bulmaya çalışacaklar artık... Bu sırada o, tatlı sohbetlerini Bamsı Beyrek'le, Salur Kazan'la yahut Buğaç Han'la yapacak ama, Tepegöz'de de birkaç laf etmeden de duramayacak herhalde...

Bağ, şimdi bekçisiz... Canı çeken elini-kolunu sallayıp girebilir; hatta üzümü yedikten sonra bağıcıyı bile dövebilir artık...

BİR DÜZELTME: İstanbul Ansiklopedisi'nin hataları başımı öyle bir döndürmüş ki, o ansiklopediden söz ederken, "Mehmed Vahideddin Hani's- sâdis." için "Altıncı" diyeceğime, "Beşinci Mehmed" yazmışım, özür dilerim... Allah, Yıldız'daki ansiklopediciler gibi mezar kaybetmekten yahut apartman uçurmaktan korusun...

Orhan Şaik Gökyay, arkasında sadece ışığını bırakan parlak bir yıldız gibi, sessizce kayıp gitti... Ne gazeteler, ne TV'ler söz etti gidişinden... Edebiyat tarihçileri, yollarını ondan kalan ışığın zerrecikleriyle bulmaya çalışacaklar artık...